

Notat fra møde i Frøudvalget (Udvalget for forædling, sorter og handel med frø) torsdag den 11. maj 2023 på Scandic Copenhagen

Deltagere

Asbjørn Børsting, Birger Eriksen, Birte Boelt, Christian Andreasen (formand), Claus Bech, Gerhard Deneken, Jørn Lund Kristensen, Kim Bonde Petersen, Leif Hagelskjær, Niels Elmegaard og Troels Prior Larsen.

Fra Landbrugsstyrelsen deltog Amanda Blichert Christensen, Kristine Bech Klindt, Kristine Riskær, May Birkemose, Merete Buus (referent), Morten Storgaard og Ulla Katja Thybo.

Afbud

Der var afbud fra Charlotte Holde, Ib Borup Pedersen, Jens Holstborg, Jon Birger Pedersen, Lasse Skovlund Bech, Naja Ritzau og Simon von Siebenthal.

Dagsorden for mødet	
1.	Meddelelser <ol style="list-style-type: none">Landbrugsstyrelsen<ol style="list-style-type: none">Lovgivning, bekendtgørelser og vejledningerTystofteFondenMedlemmerne
2.	Sortsbeskyttelse og sortsafprøvning <ol style="list-style-type: none">Orientering om arbejdet i CPVO og UPOV
3.	Certificering og handel <ol style="list-style-type: none">Orientering om arbejdet i EU og OECD, herunder EU-Kommissionens revision af PRM-reguleringenNy anmeldelsesdato til avlskontrol for rødsvingel, bakkesvingel og fåresvingelOrientering om status på ToBRFV drøftelserne i SCoPAFFAvlskontrol frømarker (plantesundhed)Eksport, herunder Traces NT, markedsåbninger, myndighedssamarbejde m.v.Orientering om møde i Arbejdsgruppen om certificering 30 marts 2023Indhold og spireevne i frø fra fuglefrøblandinger solgt i Danmark, fortsat fra møde 5. maj 2022 – eventuel tilbagemelding fra erhvervets ad hoc arbejdsgruppe

Dagsorden for mødet	
4.	Orientering om GMO arbejdet i EU <ol style="list-style-type: none"> 1. EU-Kommissionens forslag til ændring af lovgivning om planter fremstillet med visse nye genomteknikker 2. Afgørelse i den franske sag om tilfældig in vitro mutagenese 3. Andet
5.	Eventuelt <ol style="list-style-type: none"> 1. Næste møde

Informationer givet i skriftlig orientering forud for mødet er medtaget nedenfor i kursiv.

1. Meddelelser

1.1. Landbrugsstyrelsen

Kristine Riskær (KR) orienterede om, at Kristine Bech Klindt (KK) er konstitueret som teamleder i Planter & Biosikkerhed, Team Planteregulering, og Nana Rask er ny teamleder i Team Plantetilsyn i Augustenborg i samme enhed. Amanda Blichert Christensen (ABC) er barselsvikar for Maria Boye Simonsen året ud. I forbindelse med de kommende opgaver med revision af EU-lovgivningen om nye forædlingsteknikker (NGT), planteforneringsmateriale (PRM) og forstligt forneringsmateriale (FRM), samt på sigt sortslovgivningen og det kommende danske EU-formandskab i 2025 er Henry Damsgaard Lanng blevet ansat. Der er ikke tilført flere ressourcer til enheden.

I efteråret får styrelsen besøg af EU-Kommissionen, der vil auditere styrelsens håndtering af EU-lovgivningen om plantepas.

1.1.1. Lovgivning, bekendtgørelser og vejledninger

Kommende bekendtgørelser:

Vi arbejder på en ændring af sortslistebekendtgørelsen og udpegningsbekendtgørelsen, som skal træde i kraft 1. juli. Ændringerne er som følge af, at vi skal implementere de to nye direktiver om afprøvning af økologiske sorter til økologisk produktion. De er i høring indtil den 23. maj. Udover de nye regler om økosorter foretages der en del redaktionelle ændringer. Disse er ikke tiltænkt at skulle medføre ændringer i praksis.

Vi forventer at udstede ændringer af sædekorns-, markfrø- og grøntsagsfrøbekendtgørelserne pr. 1 januar 2024. Ændringerne vil primært omfatte præciseringer, der har vist sig behov for i forbindelse med udarbejdelsen af virksomhedsvejledningen. Derudover udestår fortsat spørgsmålet om vandindhold i sædekornsbekendtgørelsen, som vi også forventer bliver afklaret her.

Endeligt har vi et udestående servicetjek af bekendtgørelse om formering af plantenyheder til erhvervs-mæssig anvendelse i egen bedrift og bekendtgørelsen om Plantenyhedsnævnet. Disse vil tidligt blive ændret pr. 1. januar 2024.

Vejledninger

Virksomheds- og hobbyvejledningerne er reviderede, udsendt og ligger på Landbrugsstyrelsens hjemmeside. De vil blive opdateret årligt, hvis der er ændringer.

1.2. TystofteFonden

Gerhard Deneken (GD) sagde, at der i år er modtaget 4.800 avlsanmeldelser inden 1. maj, og der er kun 3-4 partier på fejllisten. Forårssåningen har været meget komprimeret. I forbindelse med sortsgodkendelserne har Plantenyhedsnævnet modtaget en klage, som blev videresendt til Nævnets hus. Plantenyhedsnævnet fik medhold i afgørelsen. Der er ISTA audit i august 2023 og også tilsyn fra Landbrugsstyrelsen. Der er afholdt kursus for avlskontrollører 2. og 3. maj. Jørn Lund Kristensen (JLK) pegede på vigtigheden af at kvalitetssikre de udsendte statistikker. Han nævnte et konkret eksempel fra efteråret 2022 med græs og kløver.

1.3. Medlemmerne

Asbjørn Børsten (AB) rejste en bekymring om, at salg af hjemmeavlet udsæd på internettet/Facebook er i stigning, særligt i forhold til stivelseskartofler men også på andre områder. På kartoffelområdet er der en bekymring særligt i forhold til sygdomsrisikoen. KR sagde, at det der foregår på internettet er svært for styrelsen at kontrollere. I kontrolforordningen er der mulighed for at udføre såkaldt "mystery shopping", men det strider imod regler om agentvirksomhed i retsplejeloven. Vi følger op på de sager, som vi får kendskab til og politianmelder, når der er grundlag for det. Vi hører gerne fra erhvervet, når I støder på mulige overtrædelsessager, men det er vigtigt med et konkret tidspunkt for, hvornår en eventuel overtrædelse er sket. Måske kan der laves en kampagne på kartoffelområdet i et samarbejde mellem styrelsen og erhvervet. AB tager initiativ til et møde om sagen.

Birger Eriksen (BE) nævnte, at der i EuroSeeds arbejdes på at få regler om hybridhvede på plads i forbindelse med EU-forsøgsordningen på området. Erhvervet ønsker samme sortsrenhedsgrad (85 % for F1) også i UPOV-regi i forbindelse med SES-afprøvningen.

BE nævnte også SES-afprøvning af vårbyg, hvor der kæmpes med at adskille sorterne. Der er brug for flere "additional characteristics"

2. Sortsbeskyttelse og sortsafprøvning

2.1. Orientering om arbejdet i CPVO og UPOV

CPVOⁱ

CPVO planlægger at flytte fra deres nuværende lokationer. Ved at flytte forventer CPVO at kunne spare op mod 200.000 € om året fra 2026. Den nye bygning ligger også i Angers. Flytningen forventer at ske i løbet af 2025.

Der er fremsat forslag om at hæve gebyrerne til CPVO pr. 1 juli 2023, jf. tidligere fremsendt mail. Forslaget har været i høring og skal til afstemning i maj, hvis det skal træde i kraft 1. juli.

Statistik: CPVO har modtaget 3.193 ansøgninger i 2022, hvilket er et fald på over 8 % i forhold til 2021. Faldet er især for pryddplanter og landbrugsplantearter, dog er landbrugsplanter nu på niveau med tidligere år før 2021, hvor der var en markant stigning. I alt er der modtaget 79.389 ansøgninger siden CPVO blev oprettet.

Cannabis sativa er på vej op inden for landbrugsarter.

Flest ansøgninger EU-MS kommer fra NL og FR. Uden for EU kommer ansøgningerne primært fra USA og CH. Som tidligere år kommer ca. 80 pct. af ansøgningerne fra EU-MS og 20 pct. fra lande uden for EU.

I alt er 30.563 sorter beskyttet. Der er givet 2.964 beskyttelser i 2022.

Opgivelser er faldet med over 17 pct. det svarer dog til tidligere år før 2020.

KK sagde, at vi fremover ikke sender dagsorden og dokumenter ud fra møderne, da det ikke er tilladt. Vi kan referere, men må ikke sende dokumenterne ud, da der er tale om et lukket møde.

UPOVⁱⁱ

Den 23. marts 2023 blev der valgt en ny vicegeneralsekretær for UPOV. Der var tre kandidater til stillingen. Valget faldt på Yolande Huerta-Casado, som har været anset i UPOV i mere end 10 år. Derudover blev Martin Ekvad, tidligere præsident for CPVO, tilbudt Yolandas stilling som juridisk chef, og den sidste kandidat, også en intern kandidat fra UPOV, blev forfremmet til chef for tekniske forhold. Alle tre tiltræder deres stillinger den 15. oktober 2023. Peter Button, nuværende vicegeneralsekretær, går på pension ultimo oktober.

De ordinære UPOV-møder finder sted den 23.-27. oktober.

Derudover har UPOV afholdt et seminar den 22. marts 2023 om sammenhængene mellem sortsbeskyttelse og brugen af nye forædlingsteknikker.

Præsentationer fra seminaret kan findes her:

https://www.upov.int/meetings/en/details.jsp?meeting_id=74774

EU-dom om erstatning ved krænkelse af sortsejers rettigheder:

Som tidligere orienteret om pr. mail har EU-domstolen i marts afsagt en dom vedrørende den erstatning, sortsejere er berettiget til ved krænkelse af deres rettigheder.

Artikel 94 i sortsbeskyttelsesforordningen (nr. 2100/94) siger, at hvis en sortsbeskyttelsesrettighed bliver krænkelse, kan sortsejeren kræve, at krænkelsen bringes til ophør, og at krænkeren skal betale en rimelig godtgørelse (stk. 1), og derudover kan krænkeren afkræves en erstatning for yderligere skade, som sortsejeren har lidt som følge af krænkelsen (stk. 2).

Artikel 18, stk. 2, i Kommissionens forordning nr. 1768/95 bestemmer, at en sortsejer ved gentagne, forsættelige krænkelse i form af manglende licensbetaling for opformering af beskyttede sorter på egen bedrift kan kræve en erstatning på mindst det firedobbelte beløb af det gennemsnitlige licensbeløb, der skulle være blevet betalt.

Artikel 94, stk. 2, i sortsbeskyttelsesforordningen har forrang for artikel 18, stk. 2, i forordning nr. 1768/95, og EU-Domstolen har dermed vurderet, at artikel 18, stk. 2, i forordning nr. 1768/95, er i strid med sortsbeskyttelsesforordningens artikel 94, stk. 2. Dermed er artikel 18, stk. 2, ugyldig. Domstolen har særligt lagt vægt på, at artikel 18, stk. 2, begrænser den skønsbeføjelse, som i medfør af artikel 94 er tillagt den ret, som skal dømme i erstatningssagen, idet bestemmelsen direkte fastslår, at erstatningen mindst skal være det firedobbelte beløb af det gennemsnitlige licensbeløb.

Det betyder i praksis, at der ikke længere kan kræves erstatning for krænkelse i henhold til artikel 18, stk. 2, i forordning nr. 1768/95.

Via dette link kan I finde både EU-domstolens dom og generaladvokatens forslag til afgørelse, som danner grundlag for dommen.

<https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?lgrec=fr&td=;ALL&language=en&num=C-522/21&jur=C>

AB sagde, at sagen ikke umiddelbart har betydning for Danmark.

3. Certificering og handel

3.1. Orientering om arbejdet i EU og OECD, herunder EU-Kommissionens revision af PRMⁱⁱⁱ-reguleringen

EU

Der har ikke været afholdt møde i EU-Kommissionens stående komité for frø siden seneste møde i frøudvalget. Næste møde er fastlagt til 12. maj 2023, hvor vi forventer en drøftelse af følgende punkter:

- 2. Fransk ansøgning om at fastlægge passende regler for dyrkning af herbicidtolerante sorter af landbrugsarter*
- 3. Handel med sorter under afprøvning jf. EU-Kommissionens beslutning 2004/842/EF*
- 4. Revision af EU-reguleringen for produktion og handel med planteformeringsmateriale*
- 5. Anvendelse af EU-reguleringen af hamp*
- 6. EU's elektroniske sortssystem og en ny database for de fælles sortslister*
- 7. Seed fraud*
- 8. Økologiske sorter og økologisk heterogent materiale*
- 9. Forsøgsordningen med autoriseret avlskontrol jf. EU-Kommissionens gennemførelsesafgørelse (EU) 2020/1106*
- 10. Forsøgsordningen med hybridhvede frembragt ved cytoplasmatisk hanlig sterilitet jf. EU-Kommissionens gennemførelsesafgørelse (EU) 2021/1927*
- 11. EU's ligestillingsaftaler*
- 12. OECD-opfølgning på tekniske emner*
- 13. Opdatering på UNECE^{iv} – læggekartofler*
Opdatering af SES^v-forsøgsprotokoller

Nils Elmegaard (NE) sagde, at det er godt, at EU-Kommissionen fortsat har fokus på snyd. Er der udsigt til mere kontrol i forbindelse med import til EU. Det kunne være godt at se på toldkoderne, selvom det har lange udsigter at få dem ændret. Der er stor fokus på snyd også i EuroSeeds, som har afholdt en konference om emnet for at gøre branchen opmærksom på, hvordan de kan finde noget, der ser suspekt ud. Der er umiddelbart ingen eksempler fra Danmark.

Revision af de 12 markedsdirektiver om frø og andet planteformeringsmateriale

Vi forventer en samlet pakke med forslag til nye EU-forordninger om planteformeringsmateriale (PRM), forstligt formeringsmateriale (FRM), nye genomteknikker (NGT), sundhed i jord og sundhed i fødevarer. Pakken forventes fremsat i juni 2023.

Der vil desuden blive behov for tilpasning af plantesundhedsforordningen og kontrolforordningen. Vi forventer, at områderne bliver omfattet af EU-audits af myndighedernes kontrol, som vi allerede kender det fra plantesundhedsforordningen.

Forslagene skal leve op til kravene i EU's strategier, herunder bl.a. EU's Green Deal og EU's Farm to Fork strategi, samt EU's klimalovgivning.

Kommissionen har oprettet en særlig hjemmeside, hvor der løbende vil blive orienteret om revisionen^{vi}.

OECD

På OECD teknisk arbejdsgruppemøde i januar 2023 drøftede vi interesserede/ansøgerlande (Nigeria, Burkina Faso, Paraguay, Kina, Rwanda og Columbia), mærkning af småpakninger,

som varierer meget fra land til land og som skal drøftes igen på næste møde, mærkning af præbasisfrø vil blive ændret, så der bliver mulighed for at angive antal generationer før præbasisfrø, drøftelse af normer for feminiseret hamp udskydes, indtil der er større interesse for det, det fortsatte arbejde med digitalisering og udvikling af en Seed Lot Traceability Hub, opdatering af listen over relevante BMT^{vii}-teknikker, kommunikationsstrategien, herunder udvikling af en elevator tale og en præsentationsvideo, opdatering af listerne over relevante karakterer til bedømmelse af sortsrenhed, samt et ønske fra ISF^{viii} om støtte til kontrol af brug af beskyttede sorter særligt i blandinger.

3.2. Ny anmeldelsesdato til avlskontrol for rødsvingel, bakkesvindel og fåresvingel

Vi forbereder en ændring af bekendtgørelsen om markfrø pr. 1. januar 2024, så anmeldelsesfristen til avlskontrol for rødsvingel, bakkesvingel og fåresvingel ændres til 15. april. Det skyldes, at disse svingelarter skrider så tidligt, at den generelle avlsanmeldelsesfrist for græsser 1. maj giver udfordringer i forhold til planlægning og udførelse af stikprøvekontrol på arealerne.

Det vil hjælpe TystofteFonden, hvis rødsvingel, bakkesvindel og fåresvingel kommer ind før den store bunke anmeldelser, så de kan håndteres selvstændigt og blive sendt rettidigt til stikprøvekontrol.

JLK sagde, at erhvervet er kede af forslaget, som de ikke mener er fagligt begrundet og nævnte, at det ikke harmonerer med fristen for anmeldelse af arealer til arealstøtte ved Landbrugsstyrelsen 21. april. Efter den dag vil arealerne normalt være kendt. Der var enighed om at se tiden an i forhold til håndtering af dette års avlsanmeldelser og drøfte fristen igen efter sommerferien.

3.3 Orientering om status på ToBRFV drøftelserne i SCoPAFF

Merete Buus orienterede på vegne af Tine Vilbrad Jørgensen om møde i den stående komite for plantesundhed i Kommissionen sidst i april (27- 28. april), hvor der blev vedtaget ændrede regler for Tomato Brown Rugose Fruit Virus (også kaldet tomatskrumpesygge). Baggrunden var, at Kommissionens gældende gennemførelsesforordning (EU) 2020/1191 om foranstaltninger mod indførsel til og spredning i Unionen af Tomato brown rugose fruit virus (ToBRFV), udløber den 31. maj 2023.

For at sikre, at der også efter denne dato vil være krav i forbindelse med produktion og handel m.m. af frø og planter af tomat og arter af peber for så vidt angår Tomato brown rugose fruit virus, blev der på mødet vedtaget en ny forordning. Forordningen er endnu ikke offentliggjort.

De væsentligste ændringer i forhold til de gældende bestemmelser er:

1. I forbindelse med test af at partier af frø er fri for Tomato brown rugose fruit virus, har det hidtil været muligt at udføre laboratorietest på planteprov taget fra moderplanter. Fremover vil denne mulighed kun kunne anvendes på små partier af frø produceret på 30 moderplanter eller færre. For andre partier af frø skal analysen udføres på frøprøver. Det skyldes, at man ønsker at analyse skal foretages sidst i produktionen, da det minimerer risiko for smitte mellem undersøgelse og markedsføring. Muligheden for at analyse moderplanter fastholdes dog for meget små partier af frø.

2. Bestemmelserne i forordningen gælder ikke for resistente sorter. Det gælder både resistente sorter af peber og af tomat.
3. Den nye forordning gælder fra den 1. september 2023 til den 31. december 2024, så frø der er ved at blive produceret, produceres efter gældende regler. Derfor er den gældende forordning forlænget til at gælde til den 31. august 2023.

Forordningen er trådt i kraft og finder anvendelse fra den 1. september 2023. I kan finde Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) 2023/1032 af 25. maj 2023 her:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2023.139.01.0034.01.DAN&toc=OJ%3AL%3A2023%3A139%3ATOC

3.4. Avlskontrol frømarker (plant sundhed)

Der har været afholdt møde den 31. januar 2023 mellem Landbrugsstyrelsen og virksomhederne med aktivitet på ordningen. Det ledte blandt andet til at Landbrugsstyrelsen i år har valgt at forsøge med i langt højere grad at modtage materiale fra Google Earth. Der arbejdes stadig med de sidste praktiske detaljer omkring dette. Ud fra kortmaterialet vil vi også forsøge i højere grad, hvor det er muligt, at planlægge efter arealernes beliggenhed med en forhåbning om, at der kan spares noget kørsel.

Der er også sket en opdatering af anmeldelsesblanketten, så data om placering udelukkende omhandler arealet og ikke avleren. Der er også lavet et felt til angivelse af hvorvidt en sort er tidlig eller sen, så synet bedre kan planlægges.

LBST har også med baggrund i ovenstående møde lavet en "nabohøring" hvor en række andre europæiske lande er forespurgt om de har lignende ordning(er), og om de vil dele erfaringer. Der er desværre ikke kommet mange brugbare tilkendegivelser tilbage, men de få der er kommet tyder på at praksis ligner den danske.

Anmeldelserne til årets marksyn er begyndt at komme ind, og på baggrund af dialogen med virksomhederne ved mødet i januar, forventer Landbrugsstyrelsen et travlt år. Vi vil bestræbe os på, at få synet mest muligt i forhold til den periode, hvor det er muligt at observere symptomer på relevante skadegørere. Der er indsendt en bestilling på forskningsbaseret myndighedsbetjening omhandlende hvilke skadegørere, der er relevante at medtage i et marksyn, samt en angivelse af hvornår det vil være muligt at udføre fysisk syn for pågældende skadegørere. Bestillingen er desværre forsinket, og det vides ikke på nuværende tidspunkt, hvor meget af den, som vi kan nå at benytte i denne sæson.

Ydermere gennemgår vi alle anmeldelser, for at kvalitetssikre, at skadegørere er korrekt angivet for at lette kontrollørens arbejde i marken og dermed nedbringe omkostningerne, samt for nogens vedkommende at få angivet korrekt adresse og postnr. Dette arbejde og ansvar er virksomhedernes, men der er behov for, at sikre kvaliteten, så alt kører smidigt, når kontrollen går i gang.

Ordningen forventes, at blive genberegnet i efteråret 2023, jf. krav i Finansministeriets Budgetvejledning. Forventning er, at der vil ske prisstigninger fra 1. januar 2024 for at ordningen skaber balance. Det er ikke muligt at estimere omfanget af prisstigninger før efteråret 2023.

May Birkemose (MAB) roste de tidlige anmeldelser i år. Anmeldelserne var også af en bedre kvalitet end tidligere. Der er på nuværende tidspunkt 375 anmeldelser i år, lidt flere end sidste år og mange flere end de tidligere år. Der arbejdes henimod at få lavet et elektronisk kort i IMK, men det kræver et nyt kortlag, og er uklart hvorvidt det vil fungere til ordningen. I år har virksomhederne anmeldt arealerne ud fra Google Earth, som de også anvender internt, vi har modtaget polygoner for markerne og adgangspunkter. Priserne vil blive genberegnet efter sommerferien og de nye priser vil gælde fra 1. januar 2024. Priserne vil blive meldt ud hurtigst muligt efter genberegningen, så virksomhederne kan tage højde for det i deres kontrakter.

Der ligger en opgave i det forskningsbaserede myndighedsberedskab, hvor vi undersøger om nogle sygdomme og skadedyr kan udelukkes på forhånd, så kontrollen bliver fokuseret på det væsentlige. Birte Boelt (BB) nævnte at bestillingen forventes leveret 1. juni 2023.

3.5. Eksport, herunder Traces NT, markedsåbninger, myndighedssamarbejde m.v.

Eksport og TRACES NT

Ulla Katja Thybo havde et indlæg om elektroniske plantesundhedscertifikater og TRACES NT, samt eksport til Storbritannien, EAEU (Den Økonomiske Eurasiske Union) og Rusland.

Danmark er meget aktive i forhold til at få EU KOM TRACES NT-team til at tilpasse TRACES NT, så det er brugervenligt og stemmer overens med internationale standarder (ISPM 12) for hvad et plantesundhedscertifikat skal indeholde. Eksporterende virksomheder kommer løbende med input, hvilket er godt. I DK er oprettelse af certifikater i TRACES NT blevet obligatorisk fra 1. oktober 2022. Ca. 250 virksomheder og 8000 certifikater er på nuværende tidspunkt oprettet i TRACES NT. Af de elektronisk oprettede certifikater er der sendt flest til Kina og Norge (hver 1400-1500) efterfulgt af UK, US, Sydkorea og Thailand med 300-400 certifikater hver). To virksomheder har fortsat dispensation fra at benytte TRACES NT i en periode. Disse virksomheder er ikke med i tallene, men står for en betydelig del af certifikatudstedelsen. Virksomheder og LBST kan se flere og flere fordele ved at arbejde med TRACES NT.

Storbritannien har varslet, at de vil indføre en ny importmodel, som er opdelt i tre trin, hvor det første starter 31. oktober 2023. Det vigtigste for eksporten til landet er umiddelbart, at den ny model udvider certifikatpligten ved import, til at gælde for varer med høj og middel plantesundhedsrisiko. Hidtil har kun planter og planteprodukter med høj risiko skullet have et phyto. Modellen er mere lempelig end ventet, da gruppen med middel risiko er betydeligt mindre end forventet. For frø er *Prunus*, *Rubus* og *Zea mays* kommet med som certifikatpligtige varer.

Den Eurasiske Økonomiske Union (EAEU), som består af landene Rusland, Belarus, Armenien, Kirgisistan og Kasakhstan, har via en WTO-notifikation varslet, at de vil indføre en ny fælles risikoberegningsmodel, hvor varetype, oprindelse og importlandets nationale bestemmelser kan indgå, samt andre faktorer, som vi ikke kender. Vi forventer at det vil betyde en mere central styring af importkontrollen og en mere ensrettet importkontrol i MS af EAEU. I notifikationen indgår desuden, at varer, som reelt og i handelsdokumenter afviger mere end 10% i mængde fra plantesundhedscertifikatets mængde, vil blive afvist og destrueret eller returneret. Vi forventer at denne regel indføres 27. maj, som er 30 efter notifikationen. Det er derfor meget vigtigt, at den rigtige vægt/mængde angives i alle dokumenter. DK eksporterer særligt frø og juletræer/træ til disse lande, samt lidt læggekartofler til Armenien.

I forhold til eksport til Rusland, så er der lavet en række eksportrestriktioner mod eksport til landet, grundet krigen med Ukraine. Frø kan fortsat eksporteres til landet. Rusland arbejder på selvforsyning og har gjort det i mange år, så eksportmuligheden vil muligvis være faldende. En række EU MS har modtaget brev fra Rusland om ønske om at komme på Audit. Der er ingen

kommunikation med Rusland på nuværende tidspunkt. Det er en generel linje i EU. Der udstedes fortsat plantesundhedscertifikater til landet og eksporten af frø kører umiddelbart uden problemer.

Gerhard Deneken (GD) sagde, at TystofteFonden fortsat sælger SES-rapporter til Rusland efter aftale med Landbrugsstyrelsen.

Markedsåbninger, myndighedssamarbejde m.v.

I efteråret 2022 blev den nye ramme om myndighedssamarbejdet godkendt. Med den laves en 4-årig budgetramme, hvor der afsættes flere penge årligt end tidligere. Udenrigsministeriet ønsker, at Fødevareministeriet igangsætter flere projekter i tredjelande samtidigt med, at det bliver et krav, at projekterne fokuserer på grønne og klimaforbedrende indsatser.

Fødevarestyrelsen er tovholder for Fødevareministeriets projekter og kan se, at der i stigende grad er brug for Landbrugsstyrelsens kompetencer i projekterne, som via danske kernekompetencer inden for landbrug og fødevarerproduktion bidrager positivt til udviklingen i projektlandene.

Derudover danner ministeriet også relationer til myndighederne i projektlandene, som kan komme godt igen ved ønske om import til Danmark eller markedsåbninger for danske varer.

Det er derfor relevant for Landbrugsstyrelsen at have kendskab til hvilke markeder, der kan være interessante for frø- og forædlingsbranchen.

3.6. Orientering om møde i Arbejdsgruppen om certificering 30 marts 2023

I finder referater fra møder i arbejdsgruppen her: <https://lbst.dk/virksomheder/froe-og-saedekorn/udvalg/arbejdsgruppen-om-certificering-af-froe-og-saedekorn/#c10490>

Landbrugsstyrelsen præsenterede følgende punkter på mødet:

- Møde om dansk holdning til ISTA-regelændringer
- EU-regulering, bekendtgørelser og vejledninger.

Derudover blev der drøftet en lang række tekniske punkter i forhold til certificering af frø.

Landbrugsstyrelsen og TystofteFonden havde et formøde med erhvervet om dansk mandat til ISTA-årsmødet. GD sagde, at arbejdsgruppemødet er et godt forum for drøftelser. Der var i år 27 deltagere fra 19 virksomheder. Mødet blev holdt hos Vestjyllands Andel. Næste møde er aftalt til 9. november hos Landbrugsstyrelsen i Augustenborg.

3.7. Indhold og spireevne i frø fra fuglefrøblandinger solgt i Danmark, fortsat fra møde 5. maj 2022 – eventuel tilbagemelding fra erhvervets ad hoc arbejdsgruppe

Frøudvalget drøftede på møde i udvalget 5. maj resultater og mulig opfølgning på rapport fra bachelorprojekt om indhold og spireevne i frø fra fuglefrøblandinger solgt i Danmark:

- I udlandet varmebehandles fuglefrø, så de ikke kan spire, men denne behandling er meget dyr og næppe mulig i DK.
- Det blev foreslået, at Miljøstyrelsen kunne kontakte forhandlerne (byggemarkeder etc.) af fuglefrø og gøre dem opmærksomme på spredningsproblematikken. Så må forhandlerne tage fat i producenterne.
- Fuglefrø er et ukontrolleret marked – hvad vil myndighederne gøre for at stoppe spredning af problemarter med disse?

- *Importerede frø indeholder typisk andre ukrudtsarter end danskproduceret.*
- *Behov for kortlægning af spredningsveje og risici. Frø som bruges til blomsterstriber, vildtblandinger og især efterafgrøder udsås på store arealer og kunne dermed vise sig at udgøre en større risiko end fuglefrø. Risikoen forventes at stige, fordi denne type arealer vokser.*
- *Myndighederne bør overveje at stille krav om certificering af ovennævnte typer frøblandinger.*
- *Tre typer af risici indgår, nemlig risici i forhold til: 1) natur/biodiversitet, 2) dyr og menneskers sundhed samt 3) landbrugets frøproduktion.*
- *Der er behov for at afklare, hvilke muligheder der er for at håndtere problemet indenfor den eksisterende lovgivning i Miljøstyrelsen, Fødevarestyrelsen og Landbrugsstyrelsens regi.*
- *Der er behov for et opfølgende analysearbejde, som f.eks. ville kunne udføres af Aarhus Universitet som led i aftalen om myndighedsbetjening.*

Konklusionen blev, at der blev nedsat en arbejdsgruppe, som skulle lave en kort beskrivelse af problemets omfang. Gruppen består af: Troels Prior Larsen, Jørn Lund Kristensen, Asbjørn Børsting og Lasse Skovlund Bech samt Thea Loumand Faddersbøll (uden for Miljøstyrelsens regi).

Troels Prior Larsen (TPL) sagde, at der er holdt et møde i Ad hoc gruppen, hvor man konstaterede, at det er svært at finde data på området, og dermed er det også svært at danne sig et overblik over omfanget omkring fuglefrøs negative indflydelse på frøproduktion. Problemet kan være i mange typer af blandinger. F.eks kan disse blandinger være medvirkende til spredning af flyvehavre og agerrævehale. Det er svært at finde den rygende pistol, og det er nok svært at blive mere konkret. NE sagde, at hvis problemets omfang stiger, må vi tage sagen op igen. Alle vil være opmærksomme på problemet.

4. Orientering om GMO-arbejdet i EU

4.1. EU-Kommissionens forslag til ændring af lovgivning om planter fremstillet med visse nye genomteknikker (NGT)

Siden sidste møde i Frøudvalget.

Styrelsen deltog i konferencen 'Genom redigering med henblik på Fødevarer sikkerhed og Forbedring af Afgrøder' i Prag den 13.-14. oktober 2022, som blev arrangeret af det tjekkiske EU-formandskab.

GD spurgte ind til sporbarhed, som jo også er et aspekt i fødevarer- og fodersikkerheden, da hele sorts- og certificeringssystemet sikrer sporbarhed helt ud til jordbrugeren. Der er en forventning om, at det vil fremgå af sortlisten, hvis en sort er frembragt med de nye teknikker. Morten Storgaard (MS) sagde, at det ikke var i fokus på mødet. Der har været et fokusgruppemøde om sporbarhed med EU-Kommissionen, som Danmark også deltog i.

NE spurgte, hvad styrelsen forventede af mødet 12. maj i arbejdsgruppen om de nye genomteknikker. MS sagde, at der har været en del udskiftning i gruppen, som mødes igen efter en længere pause. Styrelsen ønsker en dialog i gruppen om de nye teknikker. MS orienterede om, at der er godkendt to forsøgsudsætninger af kartofler på et areal ved Arnborg i Herning, som er genediteret med CRISPR Cas. De er udviklet af KMC og Københavns Universitet. Hele materialet findes på styrelsens hjemmeside. Materialet har inden da været i offentlig høring. Christian Fedder fra KMC er med på mødet og holder et oplæg. Den ene er resistent over for

kartoffelskimmel og den anden er modificeret i stivelsessammensætningen. Tilladelsen er givet efter den nuværende GMO-lovgivning.

Styrelsen har været til to møder i EU-Kommissionen siden sidste møde i Frøudvalget.

På mødet den 24. oktober 2022 orienterede EU-Kommissionen om den afsluttede offentlige høring. Den skulle tjene til at høre synspunkter på scope, objectives og forskellige policy elementer i et evt. kommende forslag. En målrettet høring var rettet mod de videnskabelige eksperter. Der var 26 medlemsstater, der svarede på den offentlige høring på forskellige niveauer. Der har også været gennemført interviews og to fokusgruppemøder, bl.a. om sporbarhed, hvor Landbrugsstyrelsen var udvalgt til at deltage. Konsulentfirmaet (Technopolis) bag den målrettede høring var i oktober stadig ved at sammenskrive resultaterne af høringen. EU-Kommissionen oplyste, at der var modtaget 2.300 svar fra 23 medlemsstater, men der var også svar fra tre tredjelande, hvilket EU-Kommissionen tolker som, at interessen og betydningen, også udenfor EU, er stor. Ikke alle medlemsstater svarede på høringen (se senere). 67,9 pct. af svarene var fra EU-borgere. 17 pct. mener, at den nuværende lovgivning er tilstrækkelig. Det er primært økologer og NGO'er, der står for denne holdning.

Der var flere medlemsstater, der kritiserede det hypotetiske i de scenarier, der indgik i undersøgelsen, og i sidste ende vil det være en kombination af scenarierne, der er relevant.

EU-Kommissionen har bedt EFSA^{ix} om to vurderinger, som blev drøftet: En opdatering af vurderingen af cisgenese og intragenese og et forslag til kriterier for risikovurdering af planter frembragt med målrettet mutagenese, cisgenese og intragenese.

EFSA gennemgik opdateringen af den videnskabelige vurdering af cisgenese og intragenese, som er en opdatering af vurderingen fra 2012. EU-Kommissionen har spurgt, om konklusionerne stadig er gældende. EFSA gjorde bl.a. opmærksom på en justering af definitionen af cis- og intragenese: Tidligere gjaldt det for begge teknikker, at indsættelse af DNA var tilfældig. Med udviklingen af de nye teknikker siden 2012, er indsættelsen af DNA blevet målrettet. Det medfører bl.a., at ødelæggelse (disruption) af gener i indsættelsesstedet eller effekter af indsættelsesstedet (positionseffekter) er minimeret eller ikke relevant længere. EFSA oplyste bl.a., at de ifm. opdateringen af vurderingen har overvejet to potentielle farer (hazards), den ene er egenskaben, kilden til genet. Hvis genet er fra breedere gene pool er der ikke nye farer sammenlignet med traditionel forædling. Men hvis der er sket ændringer i genomet, kan der være nye farer. En anden identificeret fare er teknikken, som skal overvejes ifm. risikovurderingen. Men nogle af elementerne i risikovurderingen kan måske udelades, så det iflg. EFSA formentlig skal vurderes case-by-case.

EU-Kommissionen har også bedt EFSA om at udarbejde kriterier, som kan differentiere de forskellige teknikker ift. behovet for risikovurdering. Ift. kriterier for indsatte gener vurderes kriterie 5 om generne har en "history of safe use" (HoSU, sikkerhed ift. menneskers indtagelse/fødevarer sikkerhed) og "familiarity" (sikkerhed for miljøet). HoSU er kendt fra novel food, men en definition vil blive udarbejdet i den nærmeste fremtid ift. anvendelse i relation til målrettet mutagenese og cisgenese. EFSA oplyste, at EU-Kommissionen ikke havde bedt dem om at udvikle egentlige datakrav og definitioner. Spektret for produkter er meget bredt og derfor er case-by-case-tilgangen valgt.

EFSA orienterede på mødet om et stakeholder event den 12. december 2022: 'The safety of plants derived from New Genomic Techniques: looking into future risk assessment challenges'. Programmet og øvrigt materiale fra konferencen er tilgængelig fra EFSA's hjemmeside^x.

Der har været endnu et fælles møde for komiteerne for de tre GMO-regulativer den 9. februar 2023. EU-Kommissionen orienterede om initiativet med ny regulering af planter frembragt med NGT. De oplyste, at det eksterne konsulentfirma er ved at være færdig med konsekvensanalysen. Planen var fortsat at fremsætte forslaget i 2. kvartal 2023.

Frankrig oplyste, at de afventer en teknisk rapport om betydningen af markedsføring af NGT-planter ift. målene i EU's Grønne Pagt og Jord-til-Bord-strategien. En anden rapport vil omhandle fødevarer og sikkerhed og socio-økonomiske aspekter. Den vil være tilgængelig i maj 2023. Deres etiske komité kommer også med en rapport i slutningen af maj. Endvidere en rapport om sociale og miljømæssige aspekter, som også er tilgængelig fra maj. Frankrig forventer, at alle rapporter vil være tilgængelige i slutningen af året.

EU-Kommissionen præsenterede, hvad der i planter kan opstå med traditionel forædling og naturligt. Overvejelserne forventes at indgå som reference til, hvad der kan frembringes ved traditionel forædling, ift. hvad der kan frembringes ved NGT, hvor det ikke kan adskilles, hvilken metode der er anvendt til at indføre ændringen. DK slog til lyd for, at vi skal have en proportional regulering, og hvis dette dokument skal være baseline, så har vi opfyldt formålet. Hvis et produkt ikke indeholder fremmed DNA, bør det ikke reguleres.

GD mener, at NGT bliver koblet til bæredygtighed. MS sagde, at Danmark har talt for, at bæredygtighed bliver håndteret horisontalt fremfor i den enkelte lovgivning.

Leif Hagelskjær (LH) sagde, at det er ret epokegørende, at lykkes med at få resistente sorter i fremtiden, da der bliver færre pesticider til rådighed, og der udvikles resistens overfor midlerne.

MS sagde, at derfor er det også vigtigt at få ændret lovgivningen.

Rådsmøde den 16. marts 2023, hvor Østrig udtrykte bekymring for konsekvensanalysen om NGT.

NGT (og Europa-Kommissionens undersøgelse, se omtalen på mødet den 24. oktober ovenfor) var den 16. marts på miljørådsmødet, idet Østrig havde bedt om et AOB-punkt vedr. de miljømæssige konsekvenser ved NGT. Østrig var bekymret for den konsekvensanalyse, som EU-Kommissionen havde gennemført, idet man vurderede, at den tog udgangspunkt i antagelser. Østrig mener derfor, at der er brug for et ordentligt videnskabeligt grundlag og en opdateret risikovurdering fra det Europæiske Fødevarer sikkerhedsagentur, EFSA. Det var vigtigt for Østrig, at der blev taget højde for de miljømæssige konsekvenser ved forslaget og de foreslog derfor, at der blev nedsat en ny ad hoc arbejdsgruppe til drøftelse af forslaget, hvor både miljø- og landbrugssiden var repræsenteret. Syv MS (HU, CY, LU, SK, SI, EE, BE) støttede Østrig i deres forslag.

Danmark, Litauen, Estland og Nederlandene støttede det kommende forslag fra Kommissionen. Nederlandene pointerede, at de nye teknikker ikke viste en højere risiko end produkter udviklet med konventionel produktion. Danmark og Estland bemærkede desuden, at den nuværende lovgivning om GMO ikke var egnet til regulering af nye genomteknikker.

EU-Kommissionen forventer at fremlægge resultatet af konsekvensanalysen og forslag til ny regulering sammen med et forslag til regulering af planteformeringsmateriale (PRM og FRM) den 28. juni 2023.

Vedr. opdatering af de videnskabelige udtalelser ifm. ny regulering af NGT

- *EU-Kommissionen har bedt EFSA og ENGL^{xi} om, at opdatere diverse udtalelser, så evt. fremtidig regulering kan bygge på den nyeste viden.*
- *Joint Research Center (JRC^{xii}) fremlagde den 11. april et dokument der definerer Minimum Performance Requirements for analytiske metoder for GMO-analyse^{xiii}.*
- *EU-Kommissionen har tidligere bedt EFSA om at iværksætte en undersøgelse af risikoen ved anvendelse af NGT i mikroorganismer. EFSA forventer at fremlægge deres vurdering den 24. juni 2024.*
- *EU-Kommissionen har ligeledes bedt EFSA om at iværksætte en undersøgelse af risikoen ved anvendelse af NGT i dyr, inkl. syntetisk biologi. EFSA forventer at fremlægge denne udtalelse den 24. juni 2025.*

4.2. Afgørelse i den franske sag om tilfældig in vitro mutagenese

EU-domstolen traf den 7. februar 2023 afgørelse i sagen om in-vivo versus in-vitro mutagenese, som blev rejst ved Domstolen på foranledning af en række miljø- og landbrugsorganisationer i Frankrig. Domstolen har afgjort, at der ikke er nogen grund til at skelne mellem de to metoder til at frembringe mutationer.

Dommen medfører ikke nogen ændring i praksis, idet in vitro og in vivo mutagenese fortsat vil være at betragte som ens og som traditionelle mutagenesemetoder.

4.3. Andet

Ny regulering af planter og dyr frembragt ved NGT i England

England har som den første nation i Europa vedtaget en ny lov der skal regulere planter og dyr der er frembragt med de nye genomteknikker. Storbritanniens Kong Charles III gav den 23. marts 2023 kongelig godkendelse af loven om genteknologi ("Precision Breeding Act"), som dermed officielt er blevet engelsk lov^{xiv}. Loven er kun gældende i England, altså ikke i Skotland, Wales og Nordirland. Den skal gøre det muligt at udvikle og markedsføre genredigerede afgrøder, herunder foder og fødevarer.

KR spurgte ind til den nye lovgivning i UK. BE sagde, at der indtil videre er tale om en rammelovgivning. KR sagde, at styrelsen har spurgt ind til, hvordan økologerne har håndteret det, og det ser ikke ud til at de har haft en stemme. Det blev bekræftet af Claus Bech (CB). Økologerne i UK er mest optaget af dyrevelfærd.

5. Eventuelt

5.1. Næste møde

Næste møde blev aftalt til 23. november 2023 i Nyropsgade. Der var interesse for at forårsmødet 2024 bliver i Augustenborg.

LH foreslog, at det blev muligt at deltage virtuelt i mødet. Det samme ønske har Ib Borup Pedersen tidligere givet udtryk for. Christian Andreasen (CA) sagde, at det er noget, som vi har

drøftet ad flere omgange. Det har ikke fungeret optimalt, og der har ofte været ret dårligt lyd, så udvalget har tidligere besluttet, at møderne skal være fysiske, da det fungerer langt bedre med fysisk fremmøde. Udvalget tilsluttede sig dette.

KR spurgte afslutningsvis, om det er de rigtige emner, som udvalget drøfter. Der var forsat ønske om fokus på NGT og PRM og politikorienterede drøftelser også fremadrettet. KR opfordrede til, at erhvervet også selv spiller emner ind til den diskussion.

Slutnoter:

ⁱ EU's sortskontor: [CPVO | Community Plant Variety Office](#)

ⁱⁱ Den internationale union for plantenyhedsbeskyttelse: [International Union for the Protection of New Varieties of Plants \(UPOV\)](#)

ⁱⁱⁱ PRM bruges som en samle-forkortelse for EU-Kommissionens regulering af planteforermingsmateriale, herunder forstligt formeringsmateriale (som ofte forkortes FRM)

^{iv} UNECE er The United Nations Economic Commission for Europe [Mission | UNECE](#)

^v SES står for selvstændighed, ensartethed og stabilitet i forbindelse med afprøvning med henblik på sortsregistrering.

^{vi} EU-Kommissionens hjemmeside om revision af EU-lovgivningen: [Future of EU rules on plant and forest reproductive material](#)

^{vii} BMT betyder biokemiske og molekylære teknikker.

^{viii} ISF er International Seed Federation [International Seed Federation \(worldseed.org\)](#)

^{ix} EFSA er Den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet (EFSA) [Den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet – EFSA | Den Europæiske Union \(europa.eu\)](#)

^x <https://www.efsa.europa.eu/en/events/stakeholder-event-safety-plants-derived-new-genomic-techniques-looking-future-risk>

^{xi} ENGL er The European Network of GMO Laboratories

^{xii} Det Fælles Forskningscenter, JRC, leverer uafhængig, evidensbaseret viden og forskning, der medvirker til at sikre, at EU's politikker har en positiv indvirkning på samfundet

[Joint Research Centre \(europa.eu\)](#).

^{xiii} Definition of Minimum Performance Requirements for Analytical Methods of GMO Testing – part 2, <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC125975>

^{xiv} <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9557/>